

RECHT EN MILIEU

Kees Lambers

Ontspanning

Geheel ontspannen zijn we weer terug in een wereld waar de Ontspanning niet zo best wil lukken. Temidden van stralen regen of stralende zon hebben we ons zelf gezocht bij trektochten door de natuur, speurend naar vreemde buitenlandse vogels en bloemen; en zijn we op zoek gegaan naar stilte.

Wie van ons in zijn vakantie de friese meren, de waddeneilanden of het Landgoed Nienoord heeft bezocht weet dat het daar vaak druk en vooral vol met mensen is.

Maar ook elders, in het buitenland waar we zo graag naar toe gaan om van de stilte en de natuur te genieten, is het niet altijd even stil. Al was het maar omdat onze eigen super 8 geluidsfilmcamera met verwisselbare telelens toch meer herrie maakt dan in de folder aangekondigd stond. Of omdat wijzelf weer onwelvoegelijke herrie maakten, omdat die steenarend toch weer wegvloog voordat we de techniek baas waren. (Uit persoonlijke ervaring kan ik u bloemen en paddestoelen aanraden, die lopen niet weg.)

Recreatie is een van de moeilijkste onderwerpen waar de natuurbescherming mee te maken heeft. Aan de ene kant is er de noodzaak van ontspanning buiten ons zo vol gebouwde milieu, de noodzaak ook tot kennismaking met de natuur om te kunnen komen tot bescherming, aan de andere kant is er het gevaar van verstoring en aantasting door een te grote hoeveelheid, door te grote concentraties. Een tegenstelling die iedere natuurbeschermer ook in zijn eigen hart zal voelen, omdat hij tegelijkertijd op zoek wil gaan naar en in die natuur en daarmee verstoring teweeg brengt.

In Noord-Nederland kennen we die spanning van nabij: de drukte bij de waterrecreatie op de friese meren, de drukte op de waddeneilanden, de drukte op de drentse heide, gebieden die een grote natuurlijke waarde bezitten, maar die door overmatige ontspanning slijtplekken beginnen te vertonen. Slijtplekken die zowel de natuurlijke waarde ver-

minderen als de mogelijkheden tot ontspanning. Het is vaak het recht dat in zulke situaties te hulp wordt geroepen; verboden worden ingesteld, verordeningen worden gemaakt, aanwijzingen worden aangegeven en bekeuringen uitgedeeld. Maar het is niet een probleem dat zich enkel met het gebruik van juridische middelen laat oplossen.

Allereerst vormen de juridische middelen die aan bestuurders en politici ter beschikking staan geen duidelijk volledig geheel. Alle drie noordelijke provincies hebben in hun beleidsnota's uitvoerig aandacht besteed aan de noodzaak én de problemen van de recreatie, waarbij iedere provincie zijn eigen soort problemen heeft. Gemeenschappelijk blijkt echter te zijn de mengeling aan juridische regelingen: bestemmingsplannen om in principe aan te geven of een bepaalde bezigheid al dan niet is toegestaan, bouw- en aanlegvergunningen voor concrete projecten; beschermde dorpsgezichten op grond van de Monumentenwet, vaarverordeningen met maximumsnelheden, verboden gebieden en kanalen alleen voor beroepsvaart, ligplaatsverordeningen, borden met verboden toegang art. etc.

Daarnaast hebben alle drie provincies nog te maken met regelingen van de landelijke regering: de Natuurbeschermingswet, de regelingen van nationale parken en nationale landschapsparke, de Wet hygiëne kampeersplaatsen, (die al jaren in werking zal treden maar het nog steeds niet zover heeft gebracht) en zeer belangrijk: subsidieverlening. Aan dit laatste is de noodzaak verbonden om te komen tot een recreatieplan en in sommige gevallen tot het oprichten van een recreatieschap: een samenwerkingsvorm tussen overheidsinstanties om een gezamenlijk beleid op het gebied van recreatie te voeren. Het bovengenoemde is maar een klein deel van de regelingen en verordeningen die te maken hebben met dat deel van ons bestaan dat we ontspanning noemen.

De regeling van de Horeca (hoe wij

in het openbaar tot ons kunnen nemen) speelt in dit alles een enorme rol; bovendien zijn velen voor hun inkomen afhankelijk van de recreatie.

Het zou te ver voeren om al die regelingen hier te gaan beschrijven, het zou ook niet interessant zijn. Allereerst moet echter wel de konklusie naar voren gebracht worden dat het instrumentarium niet volledig en niet sluitend is. Een enkel voorbeeld: Friesland wil proberen een einde te maken aan de grote aantallen wilde ligplaatsen van boten en wil komen tot concentratie van ligplaatsen in officiële havens. Hiermee worden twee doeleinden gediend, zowel overbescherming uit een oogpunt van natuurbescherming als minder onderhoud van oevers. Maar officiële ligplaatsen zijn duur, vaak zeer duur; vandaar dat de inwoners van het Noorden die een klein bootje hebben dit vaak niet kunnen betalen en de ligplaatsen ingenomen worden door meer kapitaalkrachtige Duitsers en Hollanders. Een dergelijke sociale onrechtvaardigheid is niet aanvaardbaar, vandaar dat inwoners die allang een ligplaats hadden een vrijstelling kunnen krijgen. Maar daardoor wordt de oplossing weer op de lange baan geschoven. De regeling is volledig noch sluitend. Ten tweede moet de konklusie zijn dat een vorm van regeling wel nodig is maar niet alleen-zaligmakend. Een voorbeeld: In dit blad is al veel geschreven over bestemmingsplannen, over het gebruik ervan en de noodzaak tot handhaving ervan. In de gemeente Grootegast nu bestaan allang bestemmingsplannen voor het buitengebied, die veel toestaan maar niet een enorm recreatie-terrein met restaurant, winkel, beheerderswoning, zwemplassen en zeer vele caravans. Toch kan Albert Heijn zonder de nodige vergunningen een dergelijke 'park' aanleggen. Terwijl een boer die zomers een paar pensioengasten of kampeersders voor langere tijd zou willen herbergen in de vergunningen vastloopt. Van laatstgenoemde activiteit zou de streek nog iets beter worden en wat verdienen, van de eerstgenoemde activiteit ziet slechts het groot-winkelbedrijf de

voordelen.

En dit voorbeeld brengt mij tot het einde van dit verhaal. Ontspanning, recreatie is niet in de eerste plaats een zaak die door middel van juridische instrumenten in goede banen geleid moet en kan worden. Juridische instrumenten kunnen nuttige hulpmiddelen zijn als ze goed gebruikt worden, maar in de allereerste plaats ligt het aan onszelf en aan onze medeburgers in hoeverre recreatie en natuurbescherming elkaars tegenstander of medestander zijn. Een van de meest omstrede zaken in ons kleine land is de invoering van nationale landschapsparke en nationale parken: een mengvorm van natuurbescherming, ontspanning en landbouwkundige bedrijvigheid. Alle drie noodzakelijke bezigheden die naar je zou denken, als je in de kranten leest, elkaars aanwezigheid niet kunnen verdragen. In mijn vakantie heb ik enkele Engelse nationale parken bezocht en daar het tegendeel kunnen constateren. De boeren zijn er echt geen parkwachters, maar volwaardige boeren; de natuur en de ermee vervlochten kultuur worden daar niet aangetaast en de recreanten genieten er in grote getale van, zonder dat verstoringen plaats vinden zoals wij die wel kennen. Ook daar zijn natuurlijk wel problemen, maar de vermenging van natuur en ontspanning is normaal, is zo vanzelfsprekend, dat iedereen inderdaad bij een bepaald punt zijn auto op een parkeerterrein zet en de laatste twee mijl tegen een zeer steile heuvel oploopt. En als een boer met zijn mestverspreider aan het werk is, dan rijdt men er langzaam achter en drukt hem niet in de kant om te passeren. Bovendien vormt de recreatie een zeer belangrijke bron van inkomsten in die gebieden.

Ontspanning, natuurbescherming en landbouwgebruik zijn wel degelijk samen mogelijk in één strek, mits we niet alleen juridische regels willen maken en gebruiken, maar wij ook zelf met de verschillende belangen rekening willen houden. ■